Izhaja vsak dan razen sobot in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 25, 1918, at the postoffice at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 26. septembra (Sept. 26), 1930. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 227

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

IGRA NA BORZI NAGNALA CENO PŠENICI

Farmski odbor taji, da kupuje pšenico v svrho, da naženo ceno; poročajo tudi, da sovjeti kupujejo!

Chicago.—V sredo je malo odleglo žitnim špekulantom na čikaški borzi. Cena pšenice je porastla na 79 in eno osminko centa bušelj, to je tri cente več kot je bila prejšnji dan.

Cena je začela rasti, ko se je med borzijani raznesla vest, da je Farmarska narodna žitna korporacija, katero je organizral federalni farmski odbor, začela na debelo kupovati pšenico na čikaškem trgu z namenom da ustavi padanje cene. George S. Milnor, predsednik korporacije, je kasneje izjavil, da vesti ni resnična. Resnična ali ne — pomagala je.

Obenem se je razširila vest, da so sovjetski zastopniki v Ameriki pokupili nekaj ruske pšenice, katero so prej prodali. Tudi ta vest ni bila nikjer potrjena.

Poročila o sovjetskem dumpanju pšenice na svetovne trge se nadaljujejo, toda v Chicagu smatrjo, da je "ruska afera" zaključena kolikor se tiče čikaškega trga. Zanimivejše so brzojavke, ki pripovedujejo, da so se vse organizacije in agenture, ki so v zvezi in pod zaščito federalnega farmskega odbora, vrgle z vso silo na trg, da stabilizirajo cene. Koliko bo to pomagalo in za koliko časa, pokaže bližnja bodočnost.

New York.—Kongresnik Fish, ki preiskuje komunistične aktivnosti v Ameriki, je naznanil v sredo, da v najkrajšem času obelodani imena treh "brokerjev," ki so v imenu sovjetov dumpali pšenico na čikaški trg.

Bazil V. Delgas, ki je bil še pred nekaj meseci podpredsednik Amtorga (Ameriško-ruske trgovinske korporacije) v New Yorku, je izjavil 24. t. m. pred časnikarskimi poročevalci, da je dumpanje ruske pšenice in drugega blaga na svetovne trge "fikana politika sovjetske vlade v svrho, da izpodkopije inozemske trge, uniči trgovino tujih dežel, izzove ekonomske krize in brezposelnost ter s tem fomentira revolucije v kapitalističnih deželah."

Delgas pravi, da je pustil službo pri Amtorgu radi tega, ko je videl, da je moskovska vlada hotela omejiti naročila v Ameriki z namenom, da izsili priznanje v Washingtonu. Ko je resigniral, je bil pozvan v Moskvo, da pojasni svoje početje. Ker ni hotel iti, je bil v odsotnosti obsojen na smrt in njegovo imetje v Rusiji je bilo zaplenjeno.

Minimalna mezda za hotelske delavce

Washington, D. C. — Angleški delavski minister je izdelal načrt minimalnega mezdnega standarda za neorganizirane delavce, ki so uposleni v hotelih in restavracijah, kot se glasi poročilo Donald Renshava, ameriškega trgovinskega zastopnika v Londonu, ki ga je poslal veznemu trgovinskemu departmentu v Washington.

V Angliji je okrog 400,000 hotelskih in restavracijskih delavcev, ki ne spadajo k nobeni organizaciji in radi tega nimajo nobenih določb glede delovnih ur, mezd in drugih pogojev z delodajalci.

Češki študenti zahtevajo ameriške filme

Praga, 25. sept.—Nacionalistični dijaki so sinoči uprizorili sovražne demonstracije pred gledališčem nemških zvočnih filmov. Dijaki so zahtevali ameriške ali češke filme.

Gasilci zahtevajo 48 ur dela v tednu

Unija bo začela z organizatorično kampanjo med ognjegasci v južnih državah

Washington, D. C. — (F. P.) Tajnik Richardson in predsednik Baer od Mednarodne asociacije gasilcev, ki sta se nedavno vrnila v glavni stan organizacije s konvencije, ki se je vršila v Halifaxu, N. S., javijata, da je bila sprejeta resolucija, ki zahteva 48 ur dela v tednu za vse gasilce, en dan prost v tednu in dva tedna plačanih počitnic. Dosedaj morajo biti gasilci v službi 84 ur na teden. Če bi se delovni čas skrajšal na 48 ur v tednu, bi mnogo drugih delavcev dobilo službo v gasilskih departmentih, kar bi nekoliko zmanjšalo brezposelnost.

Konvencija je sprejela načrt za pričetek kampanje za organiziranje gasilcev v južnih državah, kjer je le nizek odstotek gasilcev organiziranih. Izvoljen je bil poseben komitej, ki bo vodil kampanjo in ustanavljal krajevne unije v mestih, kjer so gasilci neorganizirani. Sprejeta je bila nadalje resolucija za izboljšanje penzijskega sistema, ki je v nekaterih državah še precej pomankljiv.

Poročila uradnikov so pokazala, da je organizacija v prošlem letu izvojevala večje pridobitve kot v katerem prejšnjih let. Njeno članstvo se je pomnožilo za več tisoč članov, mezde so se zvišale in delovne razmere so se izboljšale. Skupno število članstva je največje v zgodovini unije in v blagajni je velika vsota denarja, iz katere se bodo črpala sredstva za organizatorične aktivnosti.

TURČIJA NAPREDUJE V V GRADNJI ŽELEZNIC

V prošlih sedmih letih je zgradila več tisoč milj novih železniških prog

Berlin. — (F. P.) — Turška vlada, ki je prišla na krmilo po padcu sultana, je zgradila v tem času skoro polovico toliko železniških prog v zadnjih sedmih letih kot jih je bilo zgrajenih v prejšnjih šestdesetih letih, je dejal premijer Ismet paša ob priliki otvoritve nove železniške proge, ki je zvezala mesta Antolia, Sivas in Angoro. Tako se glase poročila iz Turčije berlinskemu časopisju.

Inozemski kapitalisti skušajo pridobiti nazaj ugodnosti, ki so jih uživali pod prejšnjo sultanovo vlado, je dejal Ismet, toda turška vlada se raje zanaša na svoje lastne pripomočke in sredstva, da si tako ohrani neodvisnost od tujega kapitala.

Premijer je zagovarjal sedanjo vlado, ker je monopolizirala prodajo tobaka, soli in alkohola, kajti to ji je odprlo vir novih dohodkov, brez katerih bi bila gradnja novih železniških prog onemogočena.

SOVJETI USTRELILI 48 ŽIVEŽNIH URADNIKOV

Cela zarotniška organizacija uničena v Ukrajini. Hoteli so razdejati žitne rezerve

Moskva, 25. sept.—Oseminštirideset sovjetskih uradnikov in nameščenev, ki so imeli opraviti z zbiranjem in razdeljevanjem živil, je bilo včeraj ustreljenih radi zarote proti sovjetom. Uradno poročilo o eksekuciji se glasi, da so bili ustreljeni kot "nepoboljšljivi sovražniki sovjetske vlade in aktivni kontrarevolucionarji," ki so bili spoznani krivim, da so hoteli uničiti s sabotažo rezerve žita in s tem izzvati pomanjkanje kruha ter izgrede med prebivalstvom.

Z eksekutiranimi možmi je bila uničena cela tajna organizacija, ki je organizirala zaroto v Ukrajini. Na čelu te organizacije je bil profesor Aleksander Rjazancev, predsednik mesne industrije in bivši bogati veleposestnik ter general v carski armadi. Zraven je bil tudi Evgen Karačivgin, bivši carski uradnik. Večina usmrčencev so bili bivši caristi, ki so se po revoluciji potuhnili in sprejeli važne, odgovorne sovjetske službe.

Zarotnike je sodila in eksekutirala tajna policija, ne pa redno sovjetsko sodišče.

Green poroča, da se delo "odpira"

Situacija uposlenosti je po njegovem mnenju boljša v septembru

Washington, D. C.—William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, vidi "precejšnje izboljšanje" v položaju brezposelnosti prve tedne v septembru. Tako pravi v svojem poročilu, datiranem 24. septembra.

Green pravi, da je bilo v štirindvajsetih mestih 22 odstotkov članov strokovnih unij brez dela v juliju in avgustu, toda v prvi polovici septembra se je število brezposelnih znižalo na 21 odstotkov. "Izboljšanje" torej beleži samo en odstotek.

Green upa, da bo "izboljšanje" večje v oktobru. Predsednik federacije je izvedel, da uposlenost narašča predvsem v jeklarski industriji.

Rudarjem v Belgiji je znižana mezda

Bruselj, Belgija, 25. sept. — Med lastniki premogovnikov in rudarsko unijo je bila včeraj sprejeta nova pogodba, ki določa štiriodstotno redukcijo mezde po vsej Belgiji. Pogodba postane veljavna 5. oktobra.

NA FRANCOSKI RAZSTAVI

Stopinje Amerikancev, ki je obiskala francoske kolonijalne razstave v Parizu.

Čikaška policija preganja radikalce

V tem boju jim je prišel prav zakon, ki prepoveduje potepuštvo

Chicago. — (F. P.) — Čikaška policija, ki je znana, da je nezmožna pri lovu na gangeže in druge zločinske elemente, je prav pridna pri preganjanju delavskih radikalnih agitatorjev. Dočim je le malokateri gangež prignan pred sodišče, in če je, ga kmalu izpuste na svobodo, pa zapirajo v ječe radikalne delavce, čeprav nimajo ti za seboj policijskega rekorda.

Zadnji slučaj policijskega nasilja proti delavcem se je pripetil, ko sta Svet brezposelnih in Industrijska liga kovinskih delavcev sklicala protestni shod radi odslovitve 2,200 delavcev iz delavnic Chicago & Northwestern Railroad Co. Policija, ki je navalila na zborovanje, je aretirala dvanajst delavcev, med njimi tri ženske, ker so razpečavali letake med delavci. Moški so bili potem obtoženi potepuštva, ženske pa nespodobnega obnašanja. Vrženi so bili v zapor, iz katerega so bili izpuščeni šele potem, ko je bila zanje položena varščina v vsoti $20,000. Obravnava proti njim se bo otvorila 30. septembra.

Ko je čikaška podružnica Unije za ameriške civilne svoboščine hotela vedeti vzrok, zakaj policija vrši aretacije nad radikalci, kadar razpečavajo letake, dočim pusti na miru raznašalce političnih letakov, ki so v službi politikov, ji je pomožni mestni prosekutor odgovoril, da se odredba izvaja le proti ljudem, ki potom letakov razširjajo nevarno propagando.

Med drugimi, ki so bili aretirani in so sedaj na svobodi pod varščino, je tudi Otto Wangerin, tajnik Industrijske lige železniških delavcev.

Rudarski organizator ubstreljen v Indiani

Zastopnik reorganizirane unije komaj ušel pobojnikom. Delo Lewisovih agentov?

Terre Haute, Ind. — Joseph Claypool, organizator reorganizirane rudarske unije, je 24. septembra zvečer komaj ušel novemu mučenju in morda smrti, odnesel pa je lahko rano na desni roki, katero mu je preluknjala krogla iz revolverja. Trije moški so ga ugrabili na cesti v zapadnem Terre Hautu, vrgli v avto in ga odpeljali na Larimer Hill, več milj od mesta, tam pa je Claypool skočil iz avta in srečno pobegnil. Ugrabitelji so streljali za njim, a le ena krogla ga je zadela.

To je bil že drugi napad na organizatorja, ki je aktiven v tem kraju. V prejšnjem slučaju ga je več maskiranih moških osmolilo in posulo s kurjim perjem. Takrat je pobegnil v Illinois in ko se je zdaj vrnil, ga je doletel nov napad. Claypool sumi, da so njegovi napadalci agentje Johna L. Lewisa.

Vprašanje prohibicije bo predloženo delegatom federacije

Atlantic City, N. J. — Izvršni odbor Ameriške delavske federacije bo predložil delegatom, ki se bodo zbrali v Bostonu na konvenciji, formalno poročilo o varjenju piva z 2.75 alkohola, da se tako omili brezposelnost. Odbor je mnenja, da bi mnogo delavcev dobilo delo, če bi se modificiral prohibicni zakon tako, da bi dovoljeval izdelavo piva in lahkih vin. Poročilo poleg tega priporoča skrajšanje delovnih ur in petdnevnik mesto zavarovanja zoper brezposelnost in nove smernice v kampanji za organiziranje tekstilnih in drugih delavcev v južnih državah.

VLADA NE ŠČITI TUJERODNIH RADIKALCEV

Stare tradicije izginjajo in vlada preganja agitatorje, ki so pobegnili v Združene države

Washington, D. C. — (F. P.) Naseljniški biro v zveznem delavskem departmentu je zbral podatke o aktivnostih Guido Seria, bivšega tajnika Protifašistične zveze v Združenih državah, ki je po prepričanju komunist, v svrho deportacije v Italijo. Podatki, ki jih ima v rokah imigracijski biro, govore, da je ta italijanski radikalec zlorabil gostoljubnost ameriške vlade, ker je po vstopu v to deželo postal aktiven v radikalnih delavskih organizacijah. To se pa smatra za zločin in oblasti se bodo borile proti akciji Mednarodne delavske obrambe, ki se je zavzela, da prepreči deportacijo italijanskega radikalca.

Pomožni delavski tajnik Husband omenja slučaj drugega italijanskega begunca R. Borghija, proti kateremu je bilo odrejeno deportacijsko postopanje, ki pa je bilo ustavljeno, ko so bili podani dokazi, da se Borghija ni udeleževal radikalnih aktivnosti proti ameriški vladi. Oblasti so potem dovolile, da Borghija lahko ostane v Ameriki, ker je v nevarnosti, če bi se ga deportiralo v Italijo, da bi bila tam uvedena proti njemu prosekucija radi političnih prestopkov, katere je izvršil proti Mussolinijevi vladi, predno je dospel v Združene države.

Slučaj Seria je povsem drugačen, trdijo vladni agentje, ki ga obdolžujejo, da je razpečeval radikalne tiskovine na delavskih shodih in tudi drugače sodeloval v agitaciji za strmoglavljanje ameriške vlade, kar prepoveduje zvezni zakon. Radi tega je prišel zvezni delavski department do zaključka, da se Serio deportira v Italijo, kjer bo prišel v roke fašistični diktaturi, ki ga bo gotovo vrgla v zapor, če že ne usmrtila, ker je agitiral proti fašizmu.

Akcija zveznega delavskega departmenta pomeni, da ni nobene milosti za tujerodnega komunista, ki pride v Združene države iz dežele, kjer vlada fašistična diktatura, če se tukaj udeležuje radikalnih aktivnosti. Izročen bo v roke tisti vladi, ki ga je prej preganjala, da izvrši nad njim eksekucijo, ko se povrne v svojo deželo.

Združene države so bile nekoč zatočišče političnih beguncev, toda ukrep zveznega delavskega departmenta proti Seriu dokazuje, da niso več.

Šestletnemu dečku zrastla brada! V šoli ga ne marajo

Toledo, O.—Clarence Kehr v tem mestu je star komaj šest let, visok je tri čevlje in pet palcev in tehta 84 funtov, drugače pa je popolen mož. Ima brke in brado, tako da se mora redno briti, govori z debelim glasom kakor odraščen moški in kadi cigare. Deček je velika uganka staršem in šolskim oblastem. Letos je moral iti v prvi razred osnovne šole, toda uradniki javnih šol ga nočejo vzeti in katoliške šole ga tudi ne marajo. Izkušnja je pokazala, da je fantek zelo razumen. Zdravniki pripisujejo njegov prenagli razvoj abnormalni aktivnosti indokrinske žleze.

Fašistični glavar resigniral

Rim, 25. sept.—Augusto Turati, generalni tajnik fašistične stranke, je včeraj odstopil in Mussolini je imenoval na njegovo mesto Giovannija Batisto Giuiratija, predsednika sodanje fašistične zbornice. Turati je bil tajnik od leta 1926, ko je nasledil znanega vročeglavca Farinacija.

Nepotrebno razburjanje radi ruske pšenice

Čikaška Tribuna je najglasnejša v zahtevi za drastično akcijo proti sovjetom. Drugi meščanski listi se norčujejo iz Hooverjeve administracije, ker skuša obrniti pozornost farmarjev drugam, da ne bi opazili izjalovljenje obljub glede odpomoči

Chicago. — (F. P.) — Izmed velikih meščanskih časopisov je bila edina čikaška Tribuna, ki se je dala zapeljati po kriku poljedelskega tajnika Hyda z ozirom na sovjetske žitne špekulacije. Vsi drugi listi v Chicagu in v drugih mestih smešijo poskus administracije, ki je našla novo strašilo, da obrne pozornost farmarjev na nepomembne stvari, da tako zakrije svoje nezmožnosti v reševanju farmske odpomoči, programa, s katerim je šla republikanska stranka v boj v zadnji predsedniški kampanji in je tvoril glavno točko v njeni platformi. Sklicano je bilo izredno zasedanje kongresa in ustanovljen je bil zvezni farmski odbor, toda administracija ni vseeno bistveno storila ničesar glede odpomoči farmarjem.

Stališče bizniških listov je najbolj jasno raztolmačeno v glasilu finančnikov "Chicago Journal of Commerce". Glavni urednik tega dnevnika Glenn Griswold pravi v posebnem članku:

"Razprava in grožnje, da bo vlada pričela s preiskavo glede sovjetskih špekulacij z žitom, postajajo že histerične. Take transakcije so se izvršile še večkrat in se jih poslužujejo vsi žitni prekupčevalci. Čikaška žitna borza je edina, kjer se lahko izvrše take transakcije. Cenijo, da je bilo 7,500,000 bušljev sovjetske pšenice prodane na čikaški borzi v treh dneh, kar je malenkost v primeri s sto milijoni bušljev, ki se prodajo tukaj vsak dan, zato bi ne smelo biti nobenega razburjenja radi sovjetske pšenice."

Članek končuje z opombo, če ameriški trgovci ne marajo stikov s Sovjetsko unijo, tedaj naj podvzamejo korake, da se prepove uvoz sovjetskih produktov. K temu pa Griswold pristavlja, da radi industrijske depresije in brezposelnosti bi bila to slaba taktika, ki bi škodila ameriškim industrijam, čijih dolžnost je, da vodijo prijateljske taktike proti državam, ki so dobre odjemalke ameriških produktov.

BREZPOSELNOST V NEW YORKU

Navali na brezplačno mestno uposlevalnico

New York. — (F. P.) — Veliko število brezposelnih delavcev oblega vsak dan mestno uposlevalnico, ki se nahaja na 54 Lafayette st., v bližini mračne Tombs jetnišnice. Vsako jutro človek opazi do deset tisoč delavcev, ki stoje v dolgi vrsti in čakajo na priliko, da se registrirajo v svrho dobave dela. Dostikrat pride do nemirov, ker vsak želi, da bi prišel prvi na vrsto in policija mora večkrat poseči vmes, da prepreči izgrede.

Mesto je odprlo brezplačno uposlevalnico pred štirimi tedni in v tem času se je registriralo več kot stotisoč delavcev. Direktor uposlevalnice Edward C. Rybicki je izjavil, da od teh je le 4,234 dobilo delo. V večini so bile ženske, ki so bile sprejete v privatna stanovanja za opravljanje hišnih del.

Potres ubil 175 oseb v Rusiji

Moskva, 25. sept.—Silen potres je včeraj uničil sedem vasi v okolišu Stalinbada v tadžikistanski sovjetski republiki in 175 kmetov je bilo ubitih in 300 ranjenih. 1200 družin je brez strehe. Poseben vlak s pomožnim moštvom in potrebščinami je bil takoj poslan v prizadeto pokrajino.

VETERANI SVETOVNE VOJNE PROTESTIRAJO

Trdijo, da se jim godi krivica, ker jim ta ustanova ne pomaga kot bi morala in da njihove družine žive v pomanjkanju

New York. — (F. P.) — Brezposelni veterani svetovne vojne se hudujejo nad direktorjem zvezne uposlevalnice v New Yorku Abrahamom Rosenbergom, katerega obtožujejo, da ne razume svojega poslа in postopa krivično napram njim. Poslali so protestni brzojav predsedniku Hooverju, v katerem mu razlagajo krivice, ki se jim gode.

Brzojav se delno glasi: "Na tisoče veteranov svetovne vojne, brez dela in zaslužka, med katerimi jih je mnogo, ki imajo žene in otroke, drugi pohabljeni od ran od krogel, mnogi na robu stradanja in brez strehe, protestira proti upravi Veteranskega uposlevalnega biroja v New Yorku radi krivičnega postopanja". Na ta protest niso veterani prejeli drugega kot obvestilo od Hooverjeva tajnika o prejetju brzojava.

Veterani se pritožujejo, da se vsak dan oglasi okrog sto prosilcev za delo, toda dobe ga k večjemu trije. Rosenberg pravi, da so pritožbe neutemeljene in da veterani ne vedo kaj govore, ker še vedno trpe na posledicah pretresenja možgan, kar jih je doletelo v vojni. Veterani obdolžujejo Rosenberga, da se poslužuje diskriminacije in večina služb dobijo oni veterani, ki so člani njegove postojanke Ameriške legije v New Yorku. Krivica se godi tudi pri razdeljevanju podpor veteranom, ki so bili ranjeni v vojni. Nekateri, katerih poškodbe so identične z drugimi in so jih storile nesposobne za težka dela, prejemajo večje vsote podpore, ker imajo za seboj vplivne ljudi, ki se zavzemajo za nje, da dobe čimveč podpore od vlade.

Nova Italijansko-Jugoslovanska afera

Mussolinijev brat užalil Jugoslovane

Rim, 25. sept.—Diplomatična napetost med Italijo in Jugoslavijo se je povečala včeraj, ko je izšel v Mussolinijevem družinskem časopisu članek, v katerem piše Mussolinijev brat Arnaldo zelo poniževalno o jugoslovanskih ladijskih kapitanih in ženskah.

Arnaldo komentira k poročilu o preiskavi glede kolizije med italijanskim parnikom "Francesco Moreschini" in jugoslovanskim parnikom "Karadžordžević" v zadnjem juliju. V koliziji je bil jugoslovanski parnik poškodovan. Arnaldo zdaj piše, da se je kapitan jugoslov. parnika ljubimkal z ženskami, mesto da bi stal na svojem mostu in pazil kam plove ladja. Jugoslovani bodo nedvomno smatrali to za insult svojih žensk.

Odprava ponočnega dela za ženske in otroke

New York. — Na konvenciji United Textile Workers unije, ki se je vršila v tem mestu, je bila sprejeta resolucija za odpravo ponočnega dela za ženske in otroke, ki so uposleni v tekstilnih tovarnah v južnih državah. Uniji so znani slučaji, ko so delodajalci silili ženske in otroke, da so morale delati na ponočnem delu dvanajst ur, kar je imelo za posledico, da so prišli ti ljudje na svoje domove popolnoma izčrpani telesno in duševno.

Sneg pokril Kanado

Winnipeg, Man.—Snežen vihar je 24. t. m. zametel s snegom široke dele provinc Alberte in Saskatchevana.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.
Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.
Naslov za vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS
139
Datum v oklepaju, na primer (Aug. 31-30), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Za dva svetova ni prostora

Organizacija židovskih rabincev — duhovnov — v Združenih državah je te dni razglasila v sinagogah (židovskih svetiščih), da zahteva petdnevni delovni teden za delavce. Rabinci utemeljujejo to zahtevo, da v novih razmerah, ko mehanizirana, strojna produkcija vedno bolj izpodriva ročno produkcijo, vsled česar je vedno več delavcev brez dela, je absolutno potrebno, da se skrajša delovni čas v svrho, da se bo lahko več delavcev vrstilo pri strojih.

Rabinci niso s tem povedali nič novega in enostavno so se pridružili zahtevi inteligentnega delavstva, ki je že davno spoznalo to potrebo.

Dalje so rabinci razglasili, da odobravajo kontrolo porodov "kjerkoli in kadarkoli razumnost zahteva uvajanje iste". To svojo novo stališče so podprli z argumentom, da je rojstvo človeka naravna sila kakor so parni, električni, kemični in drugi naravni procesi. Človek se je naučil kontrolirati te procese v svojo korist in zato sme upravičeno kontrolirati tudi rojstva ljudi, kjerkoli in kadarkoli je taka kontrola potrebna in koristna skupnim koristim človeštva.

Tudi s tem korakom niso rabinci storili nič novega. Kontrola porodov ni od včeraj, dasi šele danes stopa v splošno prakso in postaja v splošnem rešpektirana. Argument, ki je tudi znan, so si pa izposodili od znanstvenikov.

Kar je pri tem važnega, je dejstvo, da so rabinci sploh storili ta korak. Židovska religija je starejša od krščanske in nič manj bedasta in malikovalska; pravzaprav je v glavnem splodila krščanstvo. Krščanski Bog je reformiran in otesan židovski Jehova ali Jahve. Tudi judovska bogočastilska organizacija ni nič manj reakcionarna, dasi nima takega materialnega aparata kot rimska cerkev. Kaj je torej nagnalo ameriške rabince, da osvajajo radikalne socialno-ekonomske reforme? One reforme, ki jih krščanske cerkve (predvsem rimska, dočim nekate protestantske sekte tudi izpreminjajo svoje stališče) še vedno in ljuto pobijajo?

Sila novih razmer! Komplikacije, ki jih ustvarja moderno življenje, niso nič drugega kakor vozli konfliktov med starimi in novimi nazori. Stare navade in tradicije težko umirajo in zato je na svetu toliko "problemov". Ampak podleči morajo, kjerkoli se ne prilagode novim razmeram.

Z novimi socialnimi in ekonomskimi razmerami se uveljavlja novo življensko naziranje, ki je praktično, ker bazira na dejstvih, ne več na mitičnih romancah. Stari rek "ljubi svojega bližnjega" je lep v pesnitvah, toda v praksi velja le tam in toliko časa, kjer in dokler bližnji koristi bližnjemu in se strinja z njim. Nihče, ki je zdrav pod kapo, ne ljubi bližnjega, ki mu dela škodo.

Dvajseto stoletje je še mlado. V prihodnjih sedemdesetih letih pride še marsikatero razočaranje za "standpatterje" in fundamentaliste vseh baž. Stari svet se umakne novemu.

Ruski "vesoljni potop"!

Krik o ruski "pšenični nevarnosti" narašča. Zdi se, da poplava sovjetske pšenice postaja pravi pravcati vesoljni potop. Ves svet utone v ruski šenici in ruskem kruhu!

Cenjeni fundamentalistični ekonomi se lahko praskajo za ušesi in si pulijo sive lase iz glave. Takih komplikacij res še ni videl svet, kar ga je gospod Jehova ustvaril pred šesttisoč leti!

Stara matuška Rusija vrže carizem v rupo in napove popolno industrializacijo in socializacijo vsega svojega življenja. Ker nima kapitala, si ga izposodi v Ameriki. Amerika proda vse in vsakomur. Ameriški in nemški stroji transformirajo ruske kmetije v silen aparat produkcije. Da plača stroje, mora Rusija prodati produkt po najnižji ceni! Vsaka cena je za njo dobiček! In Amerika, ki je pomogla do velikega ruskega produkta, se zdaj grabi za glavo! In ves svet se zgraža, ker je toliko pšenice in toliko kruha! —

Komplikacije? Zmešnjava? You bet!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Nočejo "mrtvaškega miru"

Milwaukee, Wis. — Res je huda vojna v teku v milwauški naselbini. To pa je pričelo par časti in dobičkaželjnih oseb. Največ so krivi tega boja tisti posamezniki, ki so lastovali bivši tukajšnji list "Vestnik". S prodajo tega lista so tudi zgubili kontrolo nad slovensko javnostjo, kar ni škoda.

Dne 15. decembra 1929, na dan prireditve Slov. doma, so pred South Side Turn dvorano tisti možje podžgali sedanji boj z razdelbo tistih letakov, žaljive in uničujoče vsebina za Stauta in Obzor. To trdim še enkrat. S tem početjem so ti možje očitno pokazali kakšni naprednjaki so. Vsak zaveden in količkaj človekoljuben človek, se je tedaj zgražal nad tistim početjem.

Sedaj se pa vedno več ljudi zapleta v ta boj. Tisti, ki so prej v miru in prijateljstvu živeli z vso slovensko javnostjo, se nemorejo zdržati, da bi se v časopisju ne oglasili in obsojali tako početje. Potlej pa planejo še njemu v lase. Predbacivajo mu vsemogoče nezmožnosti in javno zasmehujejo njegovo osebno prepričanje.

Tudi mene se je potegnilo v ta vrtinec. Povedal sem svoje mnenje in stališče in sedaj se mi predbaciva v Prosveti v 216. številki po Fr. Novaku, da sem samo slučajno naročnik na list in da pobijam vsak napredek v naselbini in da napadam čikaške socialiste. Kje so dokazi za take trditve? Kdaj in kje sem pobijal kakšen napredek? Kdaj in v katerem časopisu sem napadal čikaške socialiste? Rad bi tudi vedel, kdo je dalj časa naročen na Prosveto, jaz ali Novak? Napadal sem le Fr. Novaka in njegovo kompanjo, ker prav ti s svojimi dejanji pokazujejo, da so še prav daleč od pravega socializma.

Očita se mi tudi, da so moji dopisi skovani od drugih oseb. Povem tole: Moj poklic je, trdo delo vsaki dan v tovarni, zato imam res malo časa za dopisovanje po časopisih, posebno težko se mi je preklati v javnosti z ljudmi, katerih poklic je, da stalno stresajo svojo modrost in plitko učenost v časopise, in z medenimi in polikanimi stavki utepljejo preprostemu delavstvu v glavo, da so oni največji mučeniki in odrešeniki delavskega sloja. Kateri pa more nekoliko pokukati za kulise, ta jih pa kmalu spozna.

Ampak pridobil se si, čeprav s težavo, tudi jaz toliko izobrazbe in znanja, da zamorem sam brez druge pomoči zložiti dopise, ki povedo resnico. Do sedaj mi še ni in upam, da mi tudi ne bo nobeden koval dopise.

V 209. številki Prosvete je bil moj dopis. To je bil drugi dopis v tem letu. Povedal sem samo malo svoje mnenje kaj je povzročilo sedanje bojujoče stanje in vrenje med nami. Potipal sem Novaka, ki navidezno najbolj šturma in suka uma svitli meč.

Vselej, kadar sem še kaj napisal, sem po svoji najboljši moči utemeljil na resnici. V 216. št. Prosvete mi pa N. zabrusi v obraz, da je tisto kar sem zadnjič pisal, "napad na napredno misleče člane naše naselbine in zavijanje resnice". Vsega sedanjega sovraštva in zla pa da je kriv Staut. On vodi vse, kuje dopise, vodi cenzuro in diktaturo. Jaz mislim, da smo Milwaučanje potem lahko hvaležni, ker smo dobili v osebi Stauta tako brihtnega in delavnega moža, da vse to sam opravi.

Dokler ga ni bilo med nami, piše N., da je vladal dolga leta lep mir v naselbini. Res je. Tudi to je res da se je sam N. večkrat jezil v svojem listu nad tem mirom. Vse, cela naselnina je bila v apatiji. Mi starejši naseljenci smo se že davno seznanili s tistim mrtvaškim mirom, ki je moral presedati že vsem, ki so v resnici želeli napredka naselbini. Res, lahko nas je sram takega miru.

Nad tem mirom je pridno čuvala "železna" roka lažinaprednjakov, ki sami ne vedo kaj so in kam spadajo. In sedaj se pa pričenja čudovito prenavljanje. Časi prinašajo spoznaja, da je take vrste mir v naselbini več škodil napredku. Pisalo se je o našem napredku vsepovsod. Bil pa je vse samo papirnati napredek.

Naselbina zasluži več kot samo papirnati napredek. Zato ji je bila dana prilika, da sedaj vstaja in se punta. Diktiralo se je veliko let, sedaj padajo svobodne besede, ki bodo prenovile naselbino v demokratično, enakopravno in res napredno naselbino. Povem vam, da je to tisto, kar najbolj razburja nekaterim živce. Samo sebičnost in častilakomnost bi še naprej radi pasli ob našem ljudstvu, pa mi tega ne maramo več. Prav zaradi tega jaz mislim po moji skromni pameti, da je vseboval tisti, za nekatere sramotni dogodek pred South Side Turn dvorano 15. decembra, le nekaj dobrega za vse tukajšnje Slovence.

Zmerom od začetka sem pazno zasledoval dogodke v naselbini in rečem, da tam, kjer N. sedaj vidi "zaslepljevanje naivnežev od sebičnega Stauta", tam vidim jaz spregledovanje brezpravnih tukajšnjih Slovencev. Vse to pišem kot član naselbine, prav kakor sem pisal zadnjič, ko sem omenil tričetrtinsko večino tistih, ki so proti tistim, ki se bojujejo za užaljeno samoljubje in zgubljeno kontrolo.

Nadalje piše N. tudi o nekakšnih "frakih" in "talarjih". Tega smo od njega že navajeni. Pozablja pa, da se največkrat priklanjajo frakom in talarjem ljudje njegovega kalibra in še celo govore držijo na njih prireditvah, samo da ljudstvo farbajo, kolikor se tiče tričetrtinske večine v naselbini, bo pa govorila bodočnost.

Udeležbo piknikov Sloge št. 1 in Soče št. 15 JPZS Novak tudi zopet primerja z udeležbo Sloge št. 16 SNPJ. Povem, da smo dušni siromaki nazadnje še vse eno pri tolikem razumu, da ostanemo v mrzlem in deževnem vremenu kolikor mogoče pod streho.

Nadalje sem v mojem prejšnjem dopisu omenil, da mi je znano, ko je N. računal za neko tiskovino $16,00, druge tri tiskarne pa so podale račun za isto delo od $4.50 do $6.00.

Pozivlja me N., naj mu predložim pobotnico tistega računa z njegovim podpisom in dotične tiskovino, in da bo potem povrnil razliko v računu. On ima očividno v mislih tiskovine društva Lilija, kar pa je v zmoti, ker tega za enkrat tudi zapisal nisem, dasi bom danes tudi od tega društva navedel malo podatkov.

Ravno danes, ko to pišem, je tri leta, ko je on računal $16.00 in ravno na isti pobotnici je tudi račun za tisk in papir za 800 knjižic s pravili.

Ena druga, njemu prav dobro znana unijska tiskarna, pa je dala račun za prav tisto delo, za tiskanje certifikatov $4.75, za pravila pa $34.75. Torej najdemo razlike samo za $25.50. Ostale dve tiskarni sta podale približno enak račun.

Nadalje je društvo Lilija dalo leta 1926 v tisk svoja pravila. Iskala je najnižje cene, in pronašlo se je, da je N. tiskarna dala račun, ki je bil za $33.00 višji od druge.

Nadalje piše N., da Staut sedaj diktira, kam se morajo dati tiskati tiskovine in dajati oglase.

Lilija je nekoč dala tiskati, radi vednega zasmehovanja in 'nizkih cen' od njegove strani, svoje plakate drugi tiskarni. Dobil sem potem pismo osebno prav diktatorske vsebine. Imenoval je naše početje "nesramnost in predrznost". Pismo imam še vedno na razpolago. Takrat se tako početje ni imenovalo diktaturo, ako pa sedaj Staut, ki daje reklamo vsem društvom enako na razpolago, priporoča, da se dajo tiskati tiskovine tudi pri njemu, je to pa diktatura, kaj ne?

Še to rečem, da do danes ni še imel Staut pri društvu Lilija nobenega poveljništva. Tudi name ni vplival na noben način, sploh ne pridem z njim dosti v dotiko, ampak jaz odobravam njegovo sedanje stališče, na podlagi svoje lastne volje in premišljenosti, in dokler se bo držal svoje dane besede ob prevzetju lista, toliko časa bo imel vedno več podpornikov.

Nazadnje pa še tudi povem kar naravnost Novaku, da se mi zdi, da njega ni gnala v SNPJ ljubezen do društva, ampak pristopil je pred kratkim zato, da mu ne bo uredništvo Prosvete pričelo metati njegovih dopisov v koš.

Ampak kar je očividno dosegel z bivšim svojim listom, prav to bo dosegel s svojimi dopisi v Prosveti in Proletarcu.

Vojska v naselbini pa se bo enkrat končala, zmagala bo enakopravnost, pravica in resnica, in šele potem bomo pričeli iti naprej z večjo uspešnostjo, v znamenju del, ki bodo ustvarjali resnični napredek.

Mihael Geiser.

PREKO MORJA

Pilot MacLaren in mrs. Hart iz New Yorka nameravata napraviti prekooceanski polet v novem letalu iz Miamija, Fla., v Paris preko azorskih otokov.

Detroitske vesti

Detroit. — Po dolgem času zopet poročam o razmerah v Detroitu. Ker se o slabih delavskih razmerah veliko piše iz drugih naselbin, bom jaz o tem molčal. Dasi ogroža Detroit velika mizerija, smo imeli v poletni sezoni vsaj nekoliko veselih ur na raznih prireditvah. Ako bi bile razmere v avtni industriji boljše, bi bila gotovo boljše izpadla marsikatera stvar. Imeli smo vsakovrstne zabave in prireditve, in največ jih je bilo v korist SND, katerega tako nujno potrebujemo.

Tudi na društvenem polju je živahno. Sedaj smo ustanovili federacijo, kateri se je pridružilo pet društev. Imeli smo že tri seje in skupni piknik, kateri pa radi slabega vremena ni uspel; čistega smo naredili le $1.27 na vsako društvo. Pa še tega bi ne bilo, da nam niso naši godci popustili na ceni, za kar jim hvala. Manj naklonjen je bil nam rojak Travnik, na katerega prostoru smo imeli piknik. Zahteval je polno najemnino, dasiravno smo začeli prihajati na piknik ob 4. uri. Odbor je apeliral nanj, naj upošteva vreme, pa bilo je zaman.

Glede federacije pa še nismo na trdnem, ker niso vsa društva enotnega mišljenja. Nekatera se strinjajo z idejo, da bi federacija imela svojo blagajno; druga zopet, da bi bilo zastopstvo v federaciji po članstvu. Vsekakor bo potrebno, da društva razpravljajo, kakšna naj bo federacija. Apeliram tudi na vse, da delujemo skupaj in da vsa društva pošiljajo svoje zastopnike na seje federacije.

Čital sem v listu tudi dopis, v katerem je nekoliko pomote. Glasil se je, da je prvi dobitek, ki je bil oddan na pikniku soc. kluba št. 114, podaril ženski odsek. Pravilno bi se moralo glasiti, da ga je podarila sodruginja Semrov in drugega pa moja malenkost.—**John Janc.**

Ivan Molek:

Obiski v Jugoslaviji

(Nadaljevanje.)

Delavsko življenje. Gostilne so dobro obiskane. Delavke v tiskarni. Časa se primanjkuje. Ljubljanski reporterji

Vsi izletniki se stoodstotno strinjajo v enem: vse gostilne v stari domovini so polne v mestih in na deželi kljub vsem tožbam o revščini! In koliko jih je! Imel sem priliko prenočiti v treh malomestnih gostilnah in povsod so goste podili domov, ko je prišla policijska ura. Na Gorenjskem, kjer so industrije, imajo gostilničarji dober business. Iz ameriške prohibicije se vsi norce delajo — in prav imajo. (To ne bo prijalo prijateljem suhačem v Ljubljani, a tudi oni še najdejo trdna tla.)

S tem ni rečeno, da so ljudje pijanci in zapravljivci. Večjidel pijejo pivo in lahka domača vina, ki so poceni. Žganja nisem videl dosti na mizah. Tudi Gorenjci so se navadili na vino in ne marajo več toliko za žganje kot so nekoč. Vino na deželi, posebno v vinorodnih krajih kot v Beli Krajini, je po kovaču (10 dinarjev) in 12 dinarjev liter. V Ljubljani je par dinarjev dražje. Jugoslavija pridela dosti vina in ga tudi sama popije, ker se ga ne izplača prodajati. Cena na debelo v Beli Krajini je po šest dinarjev liter, kar je toliko kot nič. (Dinar je približno dva ameriška centa.) Tako je brez malega z vsem pridelkom. V Črnomlju sem srečal dekle, ki je ves dan nabirala maline v hribih, da je nabrala poln čeber. Rekla je, da bo srečna, če dobi štiri dinarčke za kilo.

Delavci zaslužijo malo, zato morajo biti skromni s hrano in pijačo. V ljubljanski delavski zbornici je restavracija, v kateri postrežejo s kosilom za osem dinarjev; ni najboljše, dovolj pa je, da se nasitiš. So še drugi ceneni lokali za delavce in uradniške proletarce, v katerih dobiš dober golaž, juho in kruh za male cente. V Ameriki je vsaka hrana veliko dražja.

Stanarina za najcenejše sobe je 300 dinarjev mesečno. Obleka je dražja, zato si mora delavec privoščiti le najpotrebnejše in ne more biti sijajno opravljen. Cene oblačilnemu blagu so v dinarjih na enaki višini kakor v Ameriki v dolarjih. Vožnja po železnici je poceni; v busih in taksijih takisto. Ljubljanski delavci se v velikem številu poslužujejo koles. Moški in ženske vozarijo zjutraj na delo in zvečer domov.

O brezposelnosti ni pritožb. Kdor nima dela doma, ga odide iskat v Zagreb, Srbijo, Bosno, kamorkoli. Ženske tudi. Dekleta s kmetov odhajajo v mesta blizu in daleč.

Ženske tekmujejo z moškimi v industrijah. Obiskal sem Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani, o kateri pravijo, da je najboljša v Jugoslaviji. Tam se tiska "Slovenec" in vse ostale klerikalne publikacije. Urednik mesečnika "Ilustracije", mlad in prijazen gentleman, mi je pokazal vse oddelke. V tiskarni je uposlenih veliko število deklet in plačane so zelo slabo. (Nad vratmi vsakega oddelka tiskarne je kip kakega svetnika ali svetnice in moj vodja mi je omenil, da kipi niso tam radi tega, ker so delavci in delavke pobožne, temveč zato, ker je tiskarna pobožna!)

Največji reveži so javni nameščenci, ki so zelo slabo plačani. Ti reveži delajo samo za obleko, da so dostojno oblečeni, kar pristradajo na hrani in stanovanju. Potikajo se po cenenih gostilnah in kavarnah, kjer pobirajo prah, prežvekujejo časopise in vodijo ustmeno politiko in kritiko. Glede ene stvari se ljubljanski pisarniški delavci, javni in zasebni, ne morejo pritožiti: ure jim ni treba "punčat"'. Časa jim ne manjka! Popoldne se vračajo šele ob dveh ali treh na delo. Vse gre počasi, in kar ni danes, bo jutri.

Časnikarjev sploh ne najdeš v uredništvih. Uredniki in reporterji pišejo več v kavarnah kakor v pisarnah. Reporterji ljubljanskih dnevnikov so zanimivi ljudje. "Slovenec" je star klerikalni list, glasilo škofa, njegov reporter, s katerim sem se kmalu sešel v kavarni, mi pa je dal razumeti, da ni klerikalec. Pisal ne bo nič o izletnikih SNPJ, ker ne sme! Drugače bi. Poročevalec nekega drugega dnevnika je tudi v razgovoru pokazal, da je radikalnega mišljenja. Reporterji smatrajo svoje službe kot tovarniško delo, ki ne ovira njihovega prepričanja!

(Dalje prihodnjič.)

Dr. H. Lahmann:

Smotrena prehrana

Na vprašanje o pravilni prehrani ni mogoče absolutno odgovoriti, ker igra v tem pogledu mogočno vlogo preveč činiteljev. Velja pa opozoriti na dejstvo, da je treba pri normiranju prehrane jemati v ozir zemljepisno lego in telesno delo človeka. Vsa opazovanja pa kažejo, da je za naše razmere najprimernejša mešana hrana, ki se zdi najsmotrenejša. S tem pa še ni rečeno, da nima zdravnik pravice v izvestnih okoliščinah predpisati nekoliko bolj enostranske hrane, na primer vegetarične.

Kvalitativna sestava vsakdanje hrane ni neobhodno potrebna; kajti izkušnja uči, da lahko dobimo za delj ali manj časa to ali drugo nadomestilo za eno ali drugo vrsto hrane. Stari predsodek, da je našemu telesu vsak dan potreben neki določen kvantum beljakovin, ne drži več tako kakor nekoč, kajti prišli smo do spoznanja, da to količino beljakovin za naše zdravje lahko brez škode skrčimo. Težko je, kakor rečeno, postaviti obče veljavna pravila za splošno prehrano. In lahko tudi rečemo, da se v bistvu greši v treh ozirih:

Poraba beljakovin je, kakor kažejo nekatere južne dežele v Srednji Evropi, odločno prevelika. Tudi soli zaužívamo nedvomno več nego je treba, da ostanemo zdravi. In tretjič: pripravljanje jedi v kuhinji često uniči važne sestavine, ki bi bile našemu telesu v velik prid.

Povsod čujemo razpravljati o vitaminih, redilni soli, o sirovi hrani. In mnogo jih je, ki menijo, da bodo z zauživanjem sirovih korenin in sočivja popravili svoje od bolezni načeto zdravje. Lahko bi celo trdili, da svet pleše v nekakšni vitaminski vrtoglavici.

Kaj pa je prav za prav poglavitna stvar pri smotreni prehrani? Že sredi osemdesetih let minulega stoletja je opozoril dr. Heinrich Lahmann na podlagi mnogih opazovanj na dejstvo, da na kuhinjski soli revna in na rudninskih soleh bogata prehrana, ki se ogiba velikih količin beljakovin, najbolj ustreza našim potrebam in da je takšno hrano smatrati za najsmotrenejšo.

Predstavimo si n. pr. da rabi 8 gramov kuhinjske soli v našem telesu cel liter vode, da se raztopi in obdrži v tem stanju. Velike količine soli, ki jih prideva jedem in zauživa kulturni človek, se ne dado dovolj izprati iz telesa. Posledica tega je zadrževanje vode, zvodeneli soki v telesu in tkaničevju. Dr. Heinrich Lahmann je ugotovil, da je takšno stanje nezdravo. Označil ga je za dizemijo, zvodenevanje krvi in ga je smatral za poglavitni vzrok vseh bolezni.

Vsakdo ve, da se vodeni kompot hitro izpridi, medtem ko se marmelada dobro in dolgo drži. Isto bi lahko povedali o vseh žolicah. Prav takšno je razmerje naplavljenega organizma v nasprotju s suhim, izsušenim telesom, ki je v odprtem boju z mikrobi, povzročitelji raznih bolezni. Po vodi oškodovani organizem ni tako odporen kakor zahteva narava. Dolgoletne skušnje so pokazale, da izvirajo mnoge bolezni konstitucije, n. pr. jetika, revmatizem, migrena, mnoge motnje notranjih sekrecijskih organov, da celo mnogo nervoznih bolezni iz napačne prehrane in da se dado odpraviti s pametnim načinom življenja, ki jih ali popolnoma odstrani, ali pa vsaj znatno omili.

Vsak dan se primeri, da dobimo bolnika, ki je tolsto napihnjen, ki ima kratko sapo in toži o močnem krvnem tlaku. V nekaj dneh se v pravilni zdravniški oskrbi naravnost prerodi. Kaj ga je privedlo do tega? Zauživał je na kuhinjski soli revno hrano. Posledice so se pokazale v tem, da je njegovo telo jelo odvajati ogromne količine vode, ki so se prej nabirale v njem. Krvni tlak se je zmanjšal, srce ne rabi več velikih količin tekočine, ki jih je prej moralo gnati skozi telo in zato lažje vrši svoje delo. Obtok, ki se je poprej vršil z ovirami in težko, je postal prožnejši, koža je bolj napeta in trdna in tudi boljše prekrvljena. Zaradi razredčenih sokov je trpela preosnova, nabirala se je nepotrebna tolšča, ki je le obremenjevala bolnika. Vrhu tega so še nastale škodljive tvorbe, izvirajoče iz preosnove, ki so ovirale normalni potek življenja.

Kaj pomeni v jedru pametni način življenja? Sem ne spada samo dieta, ki je temelj našega zdravja, marveč tudi pravilna obleka, svež zrak in še mnogo drugega. Vse te stare zahteve so postale dandanes že splošna dobrina. Predvsem so poleg prehrane važne dnevne zračne kopeli. Zaradi kože vežemo z njimi lahke proste vaje. Naša koža se na ta način močno prekrvavi in postane odporna za trud, ki jo čaka. Lažje izločuje strupene snovi, ki nastajajo v našem organizmu in se navzamemo potrebne odporne sile. Zračne kopeli krepijo tudi ožilje. Pretakanje krvi je pospešeno in povišani krvni tlak upada. Tudi zmerno solnčenje telesa učinkuje zelo oživljajoče. Da je treba spati pri odprtih oknih, se je že dovolj govorilo in pisalo.

Kako pa bodi sestavljena in pripravljena naša hrana? Najvažnejše bo pač to, da se izogibamo sleherne enostranosti. Izključno sirova hrana, čisto vegetarijanstvo, čisto suha hrana so pač potrebne za lečenje gotovih bolezni. Kdor pa se trajno drži te ali one brez potrebnih vzrokov, lahko zapade istemu zlu kakor drugi, ki grešijo proti splošnim pravilom prehranjevanja. Hrana, ki jo Lahmannova zdravstva že skozi 40 let predpisujejo bolnikom, se v glavnem drži naslednjih načel:

Poraba soli je omejena na najmanjšo mero in znaša na osebo največ 5 do 8 gr. dnevno.

(Dalje na 3. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

MARIBORSKI OBTOŽENCI OPROŠČENI. — KDO JE VOHUN PEČNIK?

Maribor, 8. sept. 1930.

Obravnava proti mariborskim komunistom se je v soboto nadaljevala zjutraj ob devetih. Trajala je do večera, ob 9. pa je bila razglašena obsodba, s **katero se vseh sedem obtožencev oprošča vsake kazni ter takoj izpušča na prosto.** Obtoženci so bili: Zupanc Josip, Čanžek Andrej, Pšeničnik Ivan, Lekš Anton, Weingerl Henrik, Robernik Filip ter Nikola Novakovič.

Ko smo poročali o prvem dnevu razprave, smo navedli, kako je prišlo do aretacije. Policija je nagovorila nekega novega železniškega delavca, naj vohuni zanjo ter pomaga policiji priti na sled komunistom. Železničar Pečnik je pristal na to ter vohunil. Izdajal se je za komunista ter so mu drugi zaupali ter potegnili v svoj krog. Tako je prišlo vse, kar so storili komunisti policiji takoj na uho. Vendar ni imel Pečnik nič kaj dosti povedati. Oprostilna razsodba priča o tem najbolje.

Tukajšnji socialistični nemški dvotednik "Volksstimme" poroča zdaj o procesu obširno. Poročilo kaže, kakih metod se poslužuje pri nas policija. Ko piše o zaslišavanju obtožencev pred sodiščem, poroča omenjeni list tako-le:

"Kot prvi je bil zaslišan Zupanc, ki kar najodločneje prekliče vse izjave v zaslišanju na policiji ter trdi, da je policijski komisar Stanič protokol enostavno kar sam napisal, on pa da ga je moral podpisati. Zupanc izjavlja, da sta ga policijski komisar Stanič ter detektiv Milič med zaslišavanjem — ki se je vršilo tudi ponoči — obdelovala s pestmi ter tolkla njegovo glavo ob zid. Med zaslišavanjem so ga uklenili ter obrnili v zid ter ga stoječega zasliševali. Detektiv Milič ga je potegoval za verigo, da je od bolečine zakričal, potem pa ga je še sunil v hrbet tako, da je padel na tla in se onesvestil. Ko se je spet zavedel, je ležal na nekim zofi, ponujali so mu vodo in cigarete. Protokol je podpisal, ker so mu grozili, da ga ubijejo ter vržejo v Dravo."

Tako je v Mariboru, naši najsevernejši prestolnici.

In kdo je konfident Pečnik? Pečnik kot glavna priča, je prišel iz Zemuna na proces kot priča. Pečnik je l. 1926 izvršil veliko tatvino, za kar je bil obsojen v Strumici na tri leta ječe. Potem je prišel v Maribor in tu ga je policijski obmejni komisar Stanič najel za vohuna med delavci. Za to je dobival od policije vsak mesec 150 Din! Ta judežev izrodek je na procesu pripovedoval, kaj vse so hoteli obsojenci storiti: atentate, umore, rope in kdo ve kaj še vse. Celo tako daleč je šel Pečnik, da pravi, da je stalno sproti obveščal mestno policijo, ki pa ni hotela podvzeti nikakih korakov. Tako da je moral vse svoje vohunske izsledke sporočiti Srbu, obmejnemu komisarju Staniču. Šele ta jih je aretiral.

Takšo izjavljanje konfidenta Pečnika je zbudilo vznemirjenje celo pri oblasteh, ker hoče s tem reči, da mariborska policija niti ni hotela poslušati njega, ko ji je prinašal poročila "o gibanju komunistov".

Tu imate zgled, kaj premore taka, s 150 Din na mesec plačana izdajalska duša, ki je presedel že par let ječe radi tatvine! Taki zločinski tipi imajo danes široko polje udejstvovanja.

Toda sodišče je pretehtalo dejanski stan in ni našlo nobene krivde ter obtožence izpustilo. Toda nedolžni obtoženci so kaznovani že tako zelo trdo: vsi so ob službo! To je za delavsko družino dovolj kazni!

Smrtna nesreča v planinah. — V nedeljo zjutraj se je na Kamniškem sedlu smrtno ponesrečil mlad ljubljanski turist Rudolf Pečar iz Zelene jame. V soboto je prišel s skupino prijateljev v Kamniško Bistrico, tu prenočil, zjutraj pa so odšli proti sedlu. Blizu Kamniške koče je predlagal Pečar, naj bi plezali po bližnjici preko strmega Brinškovega kamina. Drugi so odklonili Pečarjev predlog, on sam pa je brzkone iz kljubovalnosti začel plezati sam. Ostali so opazovali ter spremljali drzno-urno plezanje Pečarja. Ko je bil kakih 40 m visoko v kaminu, se je oprijel neke skale ter zaukal prijateljem. Tedaj pa se je skala odkrušila in Pečar je s krikom strmoglavil navzdol, kjer je obležal mrtev, z razbito glavo, zlomljenim tilnikom ter zlomljenimi nogami in rokami.

Požar v Voglijah pri Kranju. — V kranjski okolici imajo že nekaj let sem gasilci polno dela. Vsako leto je v kranjski okolici polno požarov, ki povzročijo manjšo ali večjo, včasi zelo veliko škodo. Vsa sreča je, da ima kranjsko mesto svoje gasilce, ki imajo veliko motorno brizgalno, na avtomobilu montirano, s katero brzo dospejo na mesto požara. Ta brizgalna je preprečila že mnogo požarov in otela plamenom mnogo našega ljudskega premoženja naših Gorenjcev krog Kranja. — Že letos je bilo v kranjski okolici več požarov. Dne 9. septembra je zadel velik požar vas Voglje pri Kranju. Dopoldan krog 10. je začelo goreti gospodarsko poslopje Janeza Bobnarja in pogorelo do tal. V poslopju, ki je bilo s slamo krito, je bil pod, šupe, drvarnice, slamoreznica, slama in seno letošnje košnje in žetve, več voz drv, kmetiški stroji i. t. d. Vse to je pogorelo in je škoda zelo velika. K sreči pa je Janez Bobnar zavarovan za dokaj visoko vsoto in mu bo zavarovalnica povrnila. Toda ogenj je preskočil tudi na sosedno stavbo, na gospodarsko poslopje Alojza Bobnarja. Tudi njemu je zgorel pod, šupa, drvarnica, stroji i. t. d. Gorelo je na vso moč in združen požar obeh sosednih stavb je bil strašen. Obveščeni so bili takoj kranjski gasilci, ki so takoj prihiteli s svojim avtomobilom v 2 uri oddaljene Voglje ter začeli gasiti. Toda že pred njimi so bili na gorišču sosedna gasilna društva, ki so že požar omejila ter preprečila katastrofo cele vasi.

Poskušen samomor v zaporu. — Nenavaden poskus samomora je izvršil 16letni knigoveški vajenec, ki je doma nekje od Kranja ter so ga te dni odgonskim potom pripeljali iz Zagreba v Ljubljano, kjer so ga vtaknili na policiji v zapor s tem, da ga naslednjega dne pošljejo v domačo občino. Fant si je svoj suknjič močno zadrgnil krog vratu ter se z obema rokama tako krepko stiskal za vrat, da je omedlel. Stražnik ga je našel nezavestnega. Spravili so ga k zavesti ter zaprli v celico, kjer je bilo več zaprtih ter so starejši jetniki svojega mladega tovariša nadzorovali.

Nesreča na Ježici. — Posestniku Štefiju je prejšnji teden pogorel zgornji del hleva, kjer je imel vso svojo letošnjo letino, ohranjeni so ostali le spodnji zidovi, tako da je imel živino v hlevu. Močan naliv pa je zrahljal zidove, tako da se je strop udri v hlev na konja in kravo. Konja je poškodovalo tako, da ga je moral za malenkost prodati konjskemu mesarju v Ljubljano.

Družina ustreljenega Miloša iz Trsta v Ljubljani

Ljubljana, 11. sept. 1930.

Včeraj zjutraj je potovala skozi Ljubljano družina v Trstu ustreljenega Zvonimirja Miloša proti Zagrebu, kjer živita brat in sestra Zvonimirja. Oče in mati, brat Davor in sestra Darinka so z brzim vlakom potovali v Zagreb, da ostanejo tamkaj in tamkaj vsi skupaj živijo. Miloš-oče je imel v Trstu majhno trgovino, ki jo je zdaj prodal ter odpotoval z družino v Jugoslavijo. Toda mnogo je moral plačati advokatu, ki ga je **najelo sodišče** za Zvonimirja Miloša. **On in Bidovec sta plačala advokatu vsak po — 30,000 lir!!** Zaprtega Zvonimirja sta smeli pred procesom obiskati le mati in sestra Darinka, med procesom pa ni nihče več govoril z njim, tudi v razpravno dvorano ni mogel priti nihče od domačih. V soboto zjutraj so zvedeli, da so bili štirje obsojeni na smrt in že ustreljeni, med njimi njihov sin Zvonimir. Starši in brat ter sestra so vsi prepadli in strti od žalosti ter posebno še od teže zadnjih dni. Kje so pokopane žrtve, ne ve nihče. "Niti izjokati se ne moremo na njegov grob, ker ne vemo, kam so jih pokopali," je rekel oče.

Prvak naše opere, basist Julij Betetto odhaja te dni na monakovsko opero za eno leto. Betetto je bil pred prevratom pevec na dunajski dvorni operi ter imel velik ugled med Dunajčani. Toda ko je Matej Hubad po prevratu zbiral ansambl za slovensko opero, se je Betetto rad odzval vabilu, da si je v tujini bolje živel. Tudi kesneje so ga vabili, a šele letos se je odločil, da pojde v Monakovo, kjer bo pel basovske partije v tamošnji operi. V Ljubljani je imel Betetto tudi svojo pevsko šolo in je izobrazil mnogo sedanjih dobrih pevcev naše opere.

Požar na Količevem. — V noči od 9. na 10. t. m. je izbruhnil v lesenem stanovanjskem ter gospodarskem poslopju vdove Cepudrove na Količevem požar. Gasilci, ki so prihiteli iz Radomelj, Doba in Vira, so požar omejili, Cepudrovo poslopje pa je požar uničil do tal. Zgorela je tudi 1 krava, 1 telica ter krog 50 kokoši. K sreči je posestnica Cepudrova to noč prenočevala v vasi pri svoji hčeri, sicer bi mogoče tudi ona zgorela. Ta okolnost da sklepati tudi, da je požar zanetil kak kurji tat, ki je po neprevidnosti z vžigalico zažgal poslopje, ki je bilo potem mahoma v plamenih. Orožniki so baje aretirali dva osumljenca.

Redukcije delavcev. — V tovarni za dušik v Rušah je bilo že 26. avgusta odpuščenih iz službe 77 delavcev. Prejšnji teden pa je bilo odpuščenih spet 30 delavcev, torej skupno v Rušah 107 delavcev, ki so na mah ostali brez kruha. Če računamo, da je polovica odpuščenih delavcev oženjenih in imajo družino, potem je s tem prizadetih nad 200 oseb. Kam s temi delavci in njihovimi družinami? Naj gredo v mesta, kjer je tako dovolj brezposelnosti? Država podpor ne daje toliko, da bi lahko živeli. In to je samo en primer iz enega kraja!

Umrli so:

V Zagorju ob Savi je umrl g. Tomo Koprivc, posestnik in gostilničar "pri Medvedu", rodom iz Krope. Nekaj dni poprej je istotam umrla mati trgovca Suše, Pavla Suša.

V Borovnici je umrla Marija Drašlerjeva, žena posestnika v Dražicah. S svojim možem in družino je bila dvakrat v Ameriki, kjer živi še zdaj troje njenih otrok, dva sina in ena hčerka.

V Celju so umrli: 34letni kemik Rihard Skorbecki, 15letni posestnikov sin Konrad Žganjer iz Višnje vasi pri Vojniku in 59letna Terezija Robarjeva iz Konjiške vasi. (V mesecu avgustu je umrlo v Celju 28 oseb.)

V Čretu je umrla posestnica Kolar Marija, stara 65 let. — V javni bolnici v Celju je umrl Ludovik Kranjc, delavec iz Štor, star 53 let. — V Celju je umrl mizar Anton Bračič, star 76 let.

V Ljubljani je naglo umrl upokojeni sodni oficijal Karl Frank. Namesto svoje sestre je prodajal v trafiki na Gosposvetski cesti, tam mu je postalo nenadoma slabo, kupci so pozvali strežnika, in doktorja, ki pa je mogel ugotoviti le smrt radi srčne kapi.

Na Vrhniki je strela udarila v kozolec posestnika Arharja po domače Cigara. Kozolec je bil poln krme ter je pogorel. Škoda je velika.

Tudi pri Št. Rupertu na Dolenjskem je strela udarila v zidanico na Vel. Cirniku ter jo vpepelila.

Amerikanizirani Kitajci tožijo za razporoko

Chicago.—Tak H. Čan, kitajski trgovec v Chicagu, je zavrgel pettisočletne kitajske šege, navade in zapovedi, ko je te dni vložil tožbo za ločitev od svoje ameriške žene. Čan pravi v svoji obtožnici, da ga je njegova žena Flo telebnila s ponvo po glavi. To je bilo malo preveč tudi za pravovernega Kitajca.

Policija pretepla govornika

New York. — Herbert Mahler, član organizacije IWW, je bil silovito pretepen, ko je na zborovanje, ki ga je sklicala ta organizacija, navalila policija in potegnila Mahlerja z odra, ko je govoril.

GLASOVI IZ NASELBIN

Konferenca in delavske razmere

Milwaukee, Wis. — Na znani "slavni konferenci" nekaterih društev JPZS so med drugim razpravljali tudi o socializmu in pronašli, da je socializem zanič, posebno pa še čikaški. Nekateri zastopniki so navdušeno ploskali, ko je eden izmed Stautovih lajtnantov skušal držati imenitno predavanje o socializmu, posebno o čikaškem. Par delegatov se je celo razjokalo. Ko je dotični junak še delal v tovarni pri Vogelnu, je prav rad klel kapitaliste, toda sedaj si domišljuje, da spada že sam v "višjo družbo".

Najzanimivejše na tej konferenci je bilo Stautovo vnemanje za novo konvencijo, katero je hotel takoj sklicati. V polurnem govoru je skušal dokazati, da je nevarno čakati — ker navdušenje nekaterih se bo kmalu razblinilo v nič.

Predvsem je Staut zatrjeval, da nova pravila niso veljavna, dasiravno jih je takrat že zavarovalninski komisar potrdil. Ker pa je sedaj pri nas mr. Staut več ko pa komisar v Madisonu, je njegova trditev obveljala.

Kar se tiče pravil glede sklicanja konvencije, pa jih ni bilo sploh nikjer. Sicer pišejo pravila JPZS glede teh določb in povedo vse natanko glede načina sklicanja konvencije ter določajo obenem, da tvorijo konvencijo glavni odbor in po društvih pravilno izvoljeni delegati, toda vse to je konferenca vrgla na smetišče.

Sedaj je torej stvar v tiru in naša zveza lahko pričakuje najmanj $3000 sodnijskih stroškov. Ker pa smo bratsko razpoloženi, bodo oni, ki niso polnoomočeni, gledali nato, da bodo polnoomočena društva plačala dotične stroške. Toda še je upanje, da bodo, kadar pride primeren čas, vsi že manj omočeni — torej trezni.

Ker je po zatrdilu paša S. že tričetrtinska večina članstva polnoomočena — namreč od njegovih idej — se je najelo za konferenco veliko Harmonie dvorano — še večje S. S. Turner dvorane niso mogli dobiti — toda to tričetrtinsko večino je predstavljalo celih 70 do 80 članov — izmed 2000, kolikor jih zveza šteje.

Tudi Izobraževalno akcijo JSZ so v svoji duševnosti primerno okrtačili. Nekdo, "ki je silno bogat", je kričal: "Kaj pa je storila Izobraževalna akcija dobrega? Naša zveza je izplačala že stotisoče bolniške podpore, kaj pa so v Chicagu izplačali?" Proti takim argumentom seveda ni ugovora, posebno, če so polnoomočeni . . .

O delavskih razmerah: Pri Gas Meter Co. so znižali plače za več ko 50 odstotkov. Delavci, ki so zaslužili pri delu od komada poprej povprečno po 32 dol. na dan, pri deseturnem delu, zaslužijo sedaj po 15 dol. V livarni dotične družbe so delavcem, ki so zaslužili poprej po 55 centov na uro, znižali plače na 30 centov na uro.

Koehring Machine Co. je znižala plače vsemu tehničnemu in pisarniškemu osobju za 10 odstotkov. Da pa jih potolažijo, so jim zapeli sledeče verze: "Trudite se, da izvršite vaša dela točno in skrbno, da tako pomagate družbi do večjih dohodkov za prihodnje leto." Ničesar o večji plači, ako "pomagajo družbi" . . .

A. O. Smith Co. ki ima velika naročila, odslavlja delavce še vedno, jemlje pa jih nazaj za 25 centov na uro. Tovarno oblega vsaki dan tisoče delavcev, ki so voljni delati za ta denar.

Nekaj manjših družb je zadnje dni prenehalo z obratom popolnoma za nedoločen čas.

Pri Geuder, Peaske & Frey Co. odpuščajo stare delavce. Med temi je moj prijatelj, ki je delal za družbo že 16 let; star je 49 let in sedaj za stalno na cesti.

Farmarje v bližini mesta oblegajo brezposelni delavci in se ponujajo samo za hrano — toda povsod jih je že preveč.

Armada brezposelnih se je sedaj utaborila na sokneati strani pri jezeru, kjer si perejo obleko in jo razobešajo na drogovih. Cela krdela jih leži v grmičevju, pod mostovi, v starih poslopjih, ali pa krožijo ponoči po praznih ulicah. Policija se ne briga za te nesrečneže, ker ječe so itak že davno prenapolnjene . . .

Mestna mrtvašnica pa sprejema vsaki dan nove žrtve tega strašnega sistema. Mirno in brez hrupa padajo v grob, eden za drugim in časopisje lepo molči o številnih samomorih.

Kaj bo prinesla zima? To vprašanje je na jeziku tisočev. V par tednih se bo armada brezposelnih povečala za sto odstotkov, o tem ni dvoma, blagajne dobrodelnih družb pa so že sedaj izčrpane.

Toda kaj nas briga vse to? Mi smo Slovenci; naše narodne noše in zastavice nas bodo rešile vsega zla kapitalistične družbe. Zato, živeli vsi, ki so nam povedali, da smo Slovenci!

Frank Novak.

RAZNE VESTI

Novo barbarstvo na jugu

Miami, Fla.—David Weinberg, 44-letni krojač, je bil zadnjo nedeljo ugrabljen po treh moških, zvezan in povezan čez usta, vržen v avto in odpeljan v samoto, kjer so ga slekli, polili z vrelo smolo in posuli s kurjim perjem. Policija išče lopove, toda prijela še ni nikogar. Weinberg je komunistični agitator in nakopal si je barbarsko mučenje najbolj s tem, ker se ogreva za enakopravnost z zamorci.

Oče dal puško otroku—posledica?

Gary, Ind.—Mike Randanović, 3840 Connecticut st., železniški čuvaj, je zadnjo sredo vzel svojo sedemletno hčerko Sophy in petletnega sina Bogdana na izprehod; obenem je vzel s seboj puško. Med potjo je dal puško deklici v roke, češ naj strelja v neko staro posodo. Otrok je sprožil in krogla je zadela in ubila bratca Bogdana. Eto!

Padec izvoza ameriških izdelkov

Washington, D. C. — Trgovinski department javlja, da je izvoz ameriških izdelkov v inozemske države v prvih šestih mesecih t. l. padel za $670,000,000 ali več kot 30%.

"NE, -- HVALA!"

To je edini pravi odgovor trgovcem, ki vam ponujajo nepoznana nadomestila za TRINERJEVO GRENKO VINO

Bil sem opozorjen že večkrat, da nekateri brezvestni trgovci, kadar jih vprašate po Trinerjevem grenkem vinu, vam ponudijo "nekaj ravnotako dobrega" ali "nekaj enakega." Taki trgovci so nevedni ali pa vsled sebičnosti za večjim profitom za njih same, — gotovo niso v vašo korist.

Trinerjevo grenko vino je dobilo svojo perfektnost v 40 letnem proučavanju in preizkušnjah. Ono predstavlja najboljše moderne zdravilske praktičnosti. Ima neprecenljivo spoštovanje. Brezštevilni tisoči mož in žena pozna in so kupili Trinerjevo grenko vino v zadnjih 40 letih in so dobili pomoč v njem. Veliko zdravnikov ga priporoča, ker Trinerjevo grenko vino je zanesljiva odvajalna tonika. Očisti želodec, ojača gastrične soke, pomaga prebavi, povrne zdrav **apetit in uvaja črevo pravemu delovanju,** brez ščipanja, vselej prijaznim in naravnim potom. Nobeno ceneno nadomestilo ne more izvršiti tega.

Kadar kupujete Trinerjevo grenko vino, vi veste kaj kupujete. Tisoče ljudi pozna njegovo vrednost. Kaj pa veste o nekem nepoznanem nadomestilu, ki vam ga ponuja kak brezvesten ali brezbrižen trgovec v nadomestilo pravega originalnega Trinerjevega grenkega vina? On sam ne ve, če bo vam škodljivo ali ne, ker ne pozna njega vsebine, — on ve le, da nareja velik dobiček na izdelku, ki ga poceni kupuje. Edini, ki trpi pri tem, je bolnik, ki kupi tako ceneno nizkotno nadomestilo. Ne le "Poceni kupljeno, končno drago plačano," — velikokrat pomenja tudi bolečine in celo nevarnost.

Vsled tega bodite previdni. VPRAŠAJTE PO TRINERJEVEM GRENKEM VINU in pazite, da gotovo dobite pravega. Ako vam nudijo kako pokvečeno nadomestilo, recite "NE" — HVALA!" — za vašo lastno varnost!

JOSEPH TRINER

Chicago, Ill., 1333 S. Ashland Ave.

Smotrena prehrana

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Prav tako se omejuje ta hrana v mesu, ki ga zauživajo bolniki ponajveč 80 do 100 gramov na dan, in to največ ribjega. Tudi močnatih jedi ne pozna Lahmannova dieta, pač pa močno priporoča zauživanje sočivja vseh vrst, salat, mleka in mlečnih izdelkov, jaje (približno tucat na teden, od teh jih odpade sedem na pecivo in slaščice).

Važno je posebno to, da se zelenjava pri kuhanju ne kuha in da se ne odliva voda, v kateri se je takšna jed skuhala. S tem načinom se najvažnejše rudninske soli razkrojijo in uničijo. Zelenjavo naj bi kuhali v lastnem soku, v dvojnem loncu in tam bi se morala samo pariti. Edinole na ta način bi zelenjava obdržala svojo okusnost. Salate se ne smejo nikoli začinjati s kisom, pač pa jih je treba pripraviti z oljem in citronovim sokom, s sladko ali kislo smetano. Tudi kruh mora biti umešen in spečen po posebnih načelih. Najboljše vrste so tiste, kjer ne gre nič od zrna v izgubo, torej kjer je semlja moka z otrobi vred. Takšen kruh je najbolj redilen in zdrav. S pijačami se ne smemo zalivati. Če smo posebno žejni, si preskrbimo malo mlečne kave, kakava, sladkega ali kislega mleka.

Važno je nadalje, da se ogibamo prevelike mere hrane, kajti skušnja uči, da ne potrebujemo mnogo, ampak malo in tisto moramo dobro prežvečiti in pomešati s slino. Kako naj bodo sestavljeni dnevni obroki naše prehrane, nas pouči ta pregled:

Zjutraj rano: čaša pijače, 15 gr. masla, dve rezini kruha, sadje ali kompot.

Drugi zajtrk: Sadje in skuta s kruhom, zmerno merico sladkega ali kislega mleka.

Obed: Dvakrat tedensko krožnik goste juhe, sicer predjed v podobi sirove hrane, lahka jajčna jed, približno 75 gr mesa ali ribe, poleg tega žlico sočivja, žlico krompirja, salate, sadja, kompota, včasi še kosček slaščic.

Popoldne: Kozarec pijače, masla, prepečenca ali sadja.

Zvečer: Dva- do trikrat tedensko 75 gr. mesa, drugače sočivje ali sirova hrana ali jajčna jed, sir, sadje, orehi, za žejo pa mleko ali čaša lahkega piva ali vina.

Prepovedani bi morali biti vsi prekajeni izdelki, meso in ribe, vseh vrst "klobase", oster sir, kis in kocke za juho.

Dovoljene so vse vrste presnega mesa in rib, sveže sočivje vseh vrst, sadje, orehi, mandlji, citrone, rozine, sladko in kislo mleko, smetana, jogurt, neslano maslo, riž, sladkor, med in slična neškodljiva sredstva.

(Ž. in S.)

Tagore o Evropcih

Indijski pesnik Rabindranath Tagore, ki se mudi v Ženevi, je nedavno izrazil svoje globoko razočaranje nad Evropo. Značilnost zapada po mnenju pesnika ni njegov materijalizem, marveč njegova nestalnost. Zapadnjaki so navajeni kako stvar občudovati eno uro, nato pa se odvrnejo od nje in jo popolnoma pozabijo. To ne velja samo v modi, marveč tudi glede idej. Ako sodobno pokolenje povzdiguje kakega pisatelja, je čisto gotovo, da ga bo naslednje popolnoma zavrglo. S tem ni rečeno, da pisateljeve ideje niso prave, marveč kaže le, kako se zapadnjaki kmalu naveličajo občudovanja in poveličevanja. Zato vpliv vzhoda na zapad nikoli ne bo dolgotrajen. Danes je vzhod še nekako v modi pri zapadnjakih, kar pa ne bo dolgo trajalo. Takisto pa se bo spremenil tudi odnos vzhodnih narodov do zapadne omike. Japonci so nekaj časa mislili, da si bodo z zapadno tehniko osvojili tudi evropskega duha. Prizadevali so si na vse načine, da se navzamejo zapadnjaštva, ter so celo pospeševali krščanstvo. Kmalu pa so uvideli, da v umetnosti zapada lahko ustvarjajo komaj povprečne stvari ter se zdaj trudijo, kako bi tehnične pridobitve zapada postavili v službo svoje lastne kulturne forme. Japoncem bodo v tem brez dvoma sledili tudi drugi narodi vzhoda.

Pri slikarju

Dama: "Imenitno ste pogodili polt mojega obraza."

Slikar: "Kaj bi ga ne. Tudi jaz delam z barvami."

Agitirajte za "Prosveto"!

Katka Zupančič:

Obroč okoli glave

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosvete.)

Nagloma je prijelo Martinca; legel je in ni več vstal. Samo osmih dni je bilo treba, da je vedno zdravi mož zbolel, umrl in odnesli so ga tja, odkoder ni povratka. Vse drugo je ostalo: trdna domačija, vdova in dve hčeri.

"Kdo bi si bil mislil," je kakor razočarana zmigavala soseska, "ona je že leta in leta bolehna, nazadnje se pa le tako zgodi, da bolehni ostane, zdravi pa mora na oni svet." Priprosti in zdravi kmečki pameti se ni to prilegalo.

"I no, kaj bo pa zdaj?" so ugibali Brnačevi delavci, zbrani pri malici. "Ali se bo Martinka ponovno omožila, kar ni jako verjetno, ali bo počakala na hčer, ki šteje komaj — ali že, kakor se vzame — šestnajst let. Najbrž ne bo niti ona dolgo. Nekega dne jo bo stisnilo in bo šla za pokojnim. Lepo posestvice bo pa ostalo, komur že bo."

"Ona? Martinka? I osemdeset let lahko dočaka kljub svoji bolehnosti," se je oglasil Brnač, "poznam tako sorto ljudi." "Hm, menda bo res tako!" so mu pritrdili drugi.

"Saj ji ne bi bilo treba, da je bolehna," se je oglasila brezzoba, ko zemlja stara ženica, ki so ji — bogve zakaj — rekli Afra. Imela je navado, da se je kar sama povabila k obedu, posebno še, če so imeli kje najete delavce. "K meni naj bi prišla takrat, ko je tako nesrečno padla in je bila tako —" s kljukasto roko je naredila kretnjo okoli svojih izsušenih ledij — "in bi mogoče imela danes poleg Rezke in Metke še krepkega sina. Pa ne. Rajši jo je takoj odpeljal in jo dal zdravnikom v roke. Zdaj pa ima!"

"Ah, botra, kar tiho bodite! Kaj ste pa naredili z onegavo Mico, ki je pozneje v špitalu umrla? A?"

"I saj to je! V špitalu je umrla, pri meni bi ne bila!" se je branila ženica in zavila ustnice navznoter, tako da se je videla samo kocinasta brada in dolg nos. Izpod črne rute, zavezane čez čelo, so uporno zrle njene male sršeče oči. Strašno jo je bolelo, da jo je mlajši svet potisnil v ozadje, medtem ko ji je svoj čas zaupalo vse, staro in mlado. Ni je bilo bolezni, da se je ne bi bila ona lotila. In če je komu s svojimi leki, med zagovarjanjem sestavljenimi in pripravljenimi, pomogla v prerani grob — i no, je bila že božja volja tako! Ni bilo pa božje volje, če je ta ali oni umrl vkljub zdravniški oskrbi.

"Zdravniki, dohtarji so krivi!" se je ljutila, "pa jim zato še drago plačate, medtem, ko bi meni dali samo kak maselc masla ali kako kračico, par jajčkov. Meni pomaga Bog, njim pa samo knjige. In kdo je več: Bog ali knjiga? Haaa?" je zategnila usta in glas in se zmageželjno ozrla naokoli. Toda ugotovivši, da je nihče ne posluša, je jezno vstala in se, brundaje sama s sabo, napotila domov.

"Bog ve, kako se počuti Martinka," ji je prišlo na misel, ko se je bližala svoji napol podrti kolibi. "I no, morda bo danes bolj oddatna, ko navadno in mi vrgla kaj v predpasnik. Mogoče bom izvlekla iz nje, kaj in kako misli." (Afra je bila namreč živa pošta vse doline.) In pod pretvezo, da je treba žalostne tolažiti, je priklecala k Martincovim.

Martinka je sedela na stolici in strgala korenje. "Češ, da ti kaj pomagam?" se je ponudila Afra.

"Ni treba, botra, ni treba," je s težavo odvrnila Martinka.

"I no," je zašklepetala botra, "tako je, sedaj vas sedi pri mizi manj ko prej — kaj se hoče!"

Martinka je za hip zamižala in nato uprla pogled v Afro. "Ali si zato prišla, da mi drezaš v rano?" je bilo zapisano v njenem rjavem očesu. Toda Afra ni hotela čitati tega, rajši je ogledovala njen bledi a čedni obraz, ravno prečo, ki se je med gladko počesanimi kostanjevimi lasmi izgubljala, pod izprano sveže zlikano ruto. "I kaj hočemo, je bila že božja volja tako! Pa saj imaš krepko hčer in hlapca Petrina; boste že kako zmagovali. Metka ti bo tudi kmalu v pomoč. In . . ." dalje ni prišla, ker je Martinka odložila korenje in nož, pa je izginila iz sobe.

"Lej, lej, kako ti je samoglava! Niti moževa smrt je ni spremenila! Je bila pa že Miholova Lenka drugačna: vrgla se mi je okoli vratu, in "botra, botra," je jadikovala. Zato sem ji pa tudi preskrbela drugega moža, čeprav ona noče sedaj slišati o tej stvari."

"Na, botra, pa pojdite domov!" jo je odslavljala Martinka, pomolivši ji suho klobaso.

"Nu, kako si dobra! Lepo ti bogionaj! In ne zameri, če sem se oglasila pri tebi, saj veš, da želim vsakemu dobro!" in je šla.

Martinka se je oddahnila. Naglo je dostrgala in zrezala korenje ter ga pristavila k ognju. Večer se je bližal. Zaslišala je korake. Nehote je posluhnila. Mimo so šli —. Zdrznila se je. Ne, koraka, krepkega koraka svojega moža ne bo več slišala. Globoko je povesila glavo in po licih so ji polzele težke solze. Ni in ni se mogla vživeti v to, da njega, ki ga je bilo samo življenje, ni več med živimi. Le zakaj ni smrt pobrala nje, če si je že iskala žrtve v njihovi hiši, nje, ki je bolehna že dvanajst let? Skoraj, da se ni upala med ljudi, kakor da bi imela ona sedaj manj pravice do življenja, odkar so zagrebli njega, Martinca.

Težko je odganjala misli, ki so silile v posameznosti; saj je vse spominjalo nanj. Vso moževo obleko, gornjo in spodnjo, je takoj po njegovi smrti, ko so bile njene misli še tope in se ji je zdelo, da sanja težke sanje, pospravila v skrinje in jo zaklenila. Petrinu, hlapcu, se je to zdelo, če ne bedasto, pa vsaj pretirano, češ, za boljšo obleko ne reče ničesar a stare cape gospodarjeve bi pa lahko on donosil; čemu jih spravljati? — Pa vkljub temu! Dobila se je pri tem, da je gladila blazino, na kateri je prej počivala njegova glava. Stol, na katerem je po navadi sedel on, je rahleje od drugih potisnila na svoj prostor.

Odprla so se vrata — zazrla se je vanje, kakor da bi imel skozi nje priti Martinek s svojo močno postavo, svetlih las, modrih oči in lepega zdravega obraza. Ni došel on, pač pa del njega, Rezka.

"Mama, kam, v kateri kot naj stresemo krompir?" Bila je jesen in krompir je moral v klet. Mati pa je še vedno zrla vanjo: "Te modre oči in svetli kodrasti lasje, to je njegovo. Naravo je tudi dobila po njem; le stasa je mojega," je ugotavljala zamišljeno.

"Kaj me tako gledate, mama?" je pristopila hčerka bližje in s skrbljivo pozornostjo zrla v mater. Ali že je Petrin zaslonil vrata: "Krompir, kam ga naj denemo? Metka že težko brzda junce."

"Oh ja, krompir!" je tiho vzdihnila Martinka. "Počakajta, grem prej pogledat, kakšen je, potem mu bomo določili prostor."

Pri večerji, ko so pospravili korenje in so posezali po bravini, se je Petrin domislil, da bi bilo dobro, če bi imeli še enega hlapca. Dela je sedaj, ko — ozri se je na gospodinjo — no, dela da je sedaj več in ne bodo ga mogli zmagovati sami. Da bi pa najemali delavce za vsako figo, pa tudi ne kaže.

(Dalje prihodnjič.)

Zvonimir Kosem:

OTROCI MORJA

III.

Hrepenenje po nečem daljnem, lepem, hrepenenje po svetlobi, po prostosti ni bilo v kapetanovem srcu še nikoli tako veliko kakor tisti trenutek. Najprvo se je globoko oddahnil, potem pa mu je splul pogled zdaj proti morju, zdaj proti skalam.

"Kam je šla Amanda?"

To je bila njegova prva misel, njegovo prvo vprašanje. Gledal je v svojo prostost, videl živahne, črne oči, kako ga vabijo iz daljave, in nehote je iztegnil roke . . .

Na morju je ni bilo. Če bi bila zadaj za skalami?

Skoraj stekel je kapetan od speče po gladkih pečinah in izjedeninah ob morju, pod visečimi vrhovi skal, da bi došel čimprej na ono stran. Samemu sebi se je zazdel kakor mlad Indijanec, tako je bil ožgan od solnca. Tekel in skakal je, da so ga tolkle pete zadaj po hrbtu. Na okrogli vzboklini skale je opazil nad seboj Plojnika in Marico; drug poleg drugega ležeča sta se solnčila, se igrala s kamenčki in pri tem veselo žvrgolela. Kapetan je smuknil pod skalo in hitel naprej, kakor da ga kdo preganja; vroče mu je bilo in potil se je, da mu je kapljal znoj s čela na roke.

Za ovinkom je ostal. Skozi široko luknjo v skalovju je pihal veter. Kakor skozi daljnogled je videl kapetan, kako se sveti v daljavi na mrgoleči morski planjavi samotna jadrnica z visokimi belimi jadri. In planil je v morje in plaval nekaj časa. Ko se je oprijel skale in zlezel na kopno, je dolgo časa počival. Domislil se je z žalostjo svojega suženjstva, domislil se, da ga je bila priklenila Herta nase samo s svojim bogastvom, in preklel je tisto uro, ko je bil prodal samega sebe in svojo prostost, on, sin morja, sin svobode . . .

Kakor iz valov se je oglasila tedaj iz daljave pesem:

Tamo daleko,
daleko kraj mora,
tamo je ljubav moja,
tamo je sreča moja . . .

Kapetan je planil pokonci in se nemirno ozri okrog sebe.

"To je ona . . . Amanda!"

Res, Amandin glas je bil to.

Šele zdaj je zapazil kapetan popolnoma zadaj ob ovinku iz morja naježeno pečino, na njej dve blesčeči ženski roki, svetlo čepico.

— tamo je ljubav moja,
tamo je sreča moja!

Še vedno je zvenela z vetrom vred proti obali koprneča pesem ljubezni.

Toda kapetan je že plaval proti pečini. In kolikor bliže je bil belim čerem, toliko burneje mu je utripalo v prsih srce. Usopljen se je oprijel gladke opolzle skale in plezal po pečini navzgor.

"Gospodična Amanda!"

Napol je ležala, napol slonela na gladki skalni steni, s pogledom v zlate daljave, na prostranost morja pred seboj, s hrbtom obrnjena proti došlecu . . . Ne videla, ne slišala ga ni bila. V solncu se je svetilo njeno oblo obramje in njena iztegnjena desnica je vžarevala kakor en sam zlat pramen svetlobe.

"Gospodična Amanda!" je poklical kapetan glasneje.

Hotel se je skloniti, da bi ji zatisnil neopažen oči in jo poljubil na zatilnik, toda tisti hip se je obrnila, vsa prestrašena, s široko odprtimi očmi.

"Vi tukaj, gospod kapetan?"

Njene prsi so kipele in oči sijale kakor dva bisera.

"Slišal sem vašo pesem, gospodična Amanda, in sem plaval — —"

"Pa ste si upali tako daleč za menoj, gospod kapetan? Ali vas ne bo iskala gospa soproga?"

Kapetan jo je ulovil za roko in sedel kraj nje.

"Nič ne izprašujte, gospodična Amanda! Šel sem, kamor me je gnalo srce. Vaš dolžnik sem, gospodična Amanda — —"

Njen pogled je objemal njegove orjaške prsi.

"Ne razumem vas, gospod kapetan!"

"Med vožnjo, gospodična, ko sem vas spravil v zadrego — —"

"S povestjo o črnih očeh?"

"S povestjo o črnih očeh, da gospodična Amanda — —"

"In?"

"Te povesti je zdaj konec! Amanda —"

Naglo jo je objel z obema rokama in jo pričel blazno poljubljati.

"Nate sem mislil na daljnem morju, Amandica, nate v daljnem tujem svetu, na evoje črne oči sem mislil, na tvoj smehljaj, na tvoje ljube ročice, ki so mi rešile življenje — —"

Tudi sama se ga je vroče oklenila in omahnila v njegovem naročju.

IV.

Ko sta se vrnila pod mrak v zaliv, kapetan smehljajoč se, Amanda vriskajoča, sta jima prihitela docent Plojnik in Marica vsa preplašena nasproti.

"Gospod kapetan, uganite, kaj se je zgodilo? Čolna vaše gospe soproge in sluge Marka ni nikjer več — odpeljala sta se . . ."

Kapetanu so vžarela lica in Amanda je sklonila glavo. Plojnik pa je pripovedoval:

"Solnčila sva se (ozri se je pri tem na svojo nevesto) na skali, ko zapaziva, kako teče pod nama vaša gospa soproga vsa iz sebe po isti poti nazaj, koder ste hiteli nekoliko poprej vi. Mislila sva, da se vam je, gospod kapetan, pripetila kakšna nesreča in da gre gospa klicat Marka. Ko pa sva se vrnila na obalo, ni bilo nikjer več ne čolna ne gospe in ne Marka —"

Zdaj je bilo kapetanu vse jasno: iskat ga je bila šla žena in videla ga je bila z Amando na pečini — —.

"Kaj naj počnemo pa zdaj?" je zavzdihnil Plojnik. "Čez noč bomo prisiljeni ostati tukaj, in kdove koliko dni še . . . Kakor zapuščeni Robinzoni . . ."

Kapetan si je prižgal cigareto.

"Brez skrbi, gospod docent! Zvečer se pripeljejo ribiči v ta kraj — pa se vrnemo z njimi proti domu — —

In je še tiho pristavil, obrnjen proti Amandi: "Jutri, dušica, pa itak odpotujeva . . ."

O golobih

Prve vesti o golobih v Evropi čitamo v Homerju, ki jih v svojih pesnitvah često omenja. Vendar se iz Homerjevih opazk ne more sklepati, da li gre za divje ali udomačene golobe. Vendar je verjetno, da je bil v starem veku golob na Grškem že splošno razširjen, ker ima v grškem verstvu dovolj pomembno vlogo. Preročišče v Dodani je prerokovalo iz šelesta golobjih kril in iz njihovega leta. Ta krotka ptica pa je bila v Grčiji udomačena šele tedaj, ko je iz Azije v Korint in druga grška mesta prodrlo češčenje boginje Astarte. Okoli svetišč Afrodite (Astarte) so živele cele jate golobov, ker je bil ta ptič simbol ljubezni. Žrtvovanje golobov bogovom je jako staro in že Abraham jih je daroval svojemu bogu. V Rim so prišli golobje preko Sicilije, kjer je na posvečeni gori Erix gnezdilo mnoštvo belih golobov. Rimski pisatelj Varo omenja bele in sive golobe. Beli so bili krotki in domači, sivi pa so gnezdili po skalnatih votlinah. Kasneje sta se ti dve vrsti križali. Rimljani so ptico razširili po vsej Evropi. Tudi v krščanstvu je ohranil golob svoje posvečeno mesto ter na podobi božje trojice predstavlja sv. Duha. Haldejske izkopine iz 6. tisočletja pred našim štetjem nam kažejo enako sveto trojico: oče, sin in golob, samo da je golob pomenil mater in nje plodovitost. Ta trojica je bila tedaj bolj prirodna in človeškemu pojmovanju daleko pristopnejša. Tudi v muslimanskih deželah je golob zelo priljubljena ptica. Sicer nima nikakega posvečenega pomena, ker so muslimani, kakor židje, izraziti enobožci, vendar so nekakšen stalen pojav v džamijah in na dvoriščih muslimanskih svetišč.

USTANOVLJENO 1879

PRIMERJAJTE NJIH KROJ IN KAKOVOST BLAGA PO VAŠEM LASTNEM OKUSU

Točko za točko bodete pronašli, da te obleke odgovarjajo popolnoma vašim željam in potrebam . . .bodisi glede kroja, mere, da lepo pristoja, izvrstne kakovosti blaga in dela. Že več let se nam ni posrečilo dobiti tako izvrstnega blaga kot ravno letos . . . in nikoli prej se ni naše podjetje sestoječe iz delavcev-delničarjev toliko potrudilo, za izdelavo finih oblek v vsakem oziru, kot ravno sedaj.

Posledica tega je, da nudimo našim odjemalcem večjo vrednost, kot smo jo še kdaj poprej v enoinpetdesetih letih našega obstanka.

Obleke za mladeniče in može v eno in dvoprsnih vzorcih . . . narejene iz izvrstnega worsteds, twists, serges, cheviots in cassimeres blaga v novi sivih, rumenkasti, rujavi, modri in drugih bogato izbranih barvah. POVRŠNIKI iz tweds, twists, cheviots in llama volnene tkanine, blago, ki je v resnici fine kakovosti in vrednosti . . . krasno sešito od prvega do zadnjega šiva . . . izbrani vzorci in trpežna barva siva, rumenkasta, modra in mešanica drugih barv. Ne glede ako ste visoke, nizke, tenke, debele ali navadne postave, mi vas oblečemo tako, da boste zadovoljni bodis glede kroja ali blaga.

VSAKA OBLEKA, POVRŠNIKE ALI SUKNJA SE PRODAJA VEDNO PO ENI CENI

ALL $22.50

RICHMAN BROTHERS

114-116 So. State St. 4011 W. Madison St.
6400 S. Halsted St. 3220 Lincoln Ave.

THE RICHMAN BROTHERS COMPANY

GROZDJE

Kot znano, da se bavim s prodajo grozdja že mnogo let, tako tudi letos prodajam grozdje vseh vrst na drobno in debelo, tudi cele kare, direktno iz vinograda. Pošiljam ga na vse strani; blago fino in cene zmerne. Pripomniti moram, da je letos grozdje bolj zgodaj zrelo kot po navadi; je bolj sladko, toda ga je manj kot lani, vsled tega ne čakajte do zadnjega.

H. H. MILROY
Wholesale Fruit and Produce
47—18th St., Pittsburgh, Pa.
Bell Phone: Atlantic 3171
Leo Skoda, Mgr.

SRBEČICA ŠLA!

Nehajte prenašati. Ako koga srbi rabite Severov Balm. Hladilno, lajša in da hitro pomoč proti srbečici. Dobi se pri lekarnarju.

SEVERA'S ESKO

Pošlje po prenji vnanji

W. F. SEVERA, CO., Cedar Rapids, Iowa

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Pri ženitnem posredovalcu

— Dobro! Našteli ste mi vse lepe lastnosti moje bodoče žene. Vem, da je dobra gospodinja, da dobro kuha, šiva, krpa, da ne pleše čarlstona, da ima pol milijona dote..., Zdaj mi pa pokažite njeno sliko.

— Takoj, prosim. Samo izvolite poprej popiti dve tri čaše tega prav posebno dobrega ma....

NOW New SHELLTEX GOLD FILLED SPECTACLES ON 10 DAY FREE TRIAL FREE

NOVA OČALA
Na 10 dnevno prosto poskušanje

Na zahtevo vam pošljem na 10-dnevno prosto poskušanje Shelltex Comfort očala s steklom, ki povzroči čist pogled. Najboljši kvarca očala kar jih je bilo kdaj narejenih. Velike ljudi rabi ta očala, in so priljubljena. So lahka in ne povzročajo neprijetnosti pri rabi. Ta očala vam omogočajo čitati najdrobnejši tisk, vdeti sukanec v igelno uho, videti od BLIZU in DALEČ. Kvarca šteje se očala brezplačno! Jamčimo zadovoljstva. Ako ne boste zadovoljni, in da mislite, da moja očala za $3.50 niso boljša, kot tista ki se prodajajo pod $15, tedaj mi jih vrnite. Nič ceta na ne izgubite. Pošljem brezplačno na poskušnjo, ne pošiljajte denarja v naprej, pošljite samo kupon. Vem, da vam ta očala izvrstno ustrežejo in boste zadovoljni, zato vam jih pošljem na poskušnjo. Ne zamudite te ugodne prilike. Zapomnite si — ne pošiljajte nič denja v naprej. Pošljite samo priloženi kupon s vašim naslovom še danes!

DR. S. SHELLEY,
Room C-11, Station C, Chicago, Ill.
Registrirani optometrist, z dovoljenjem države Illinois, pod državnim nadzorstvom.

Ime.....
Naslov.....
Mesto.....
Okraj.....
Država.....